

AVSENDER	FRIST FOR UTTALELSE	PUBLISERT DATO	VÅR REFERANSE
Avdeling for vurdering 2/ahu	10.04.2016	24.02.2016	2016/1662

Forslag til ferdighetsprøve i svømming på barnetrinnet

INGEN MERKNADER TIL HØRINGEN

1. BAKGRUNN FOR HØRINGEN

Utdanningsdirektoratet har i oppdragsbrev 31-15, fått i oppdrag «å lage et utkast til innhold og gjennomføring av en ferdighetsprøve i svømming.

Fordeler og ulemper ved en slik ferdighetsprøve må vurderes, herunder økonomiske og administrative konsekvenser. Utdanningsdirektoratet bes skissere to alternativer til en ferdighetsprøve i svømming. Alternativene skal ta utgangspunkt i de nye kompetansemålene. Ett av alternativene skal skissere hvordan prøven kan gjennomføres som en del av undervisningen.»

Bakgrunnen for å innføre en ferdighetsprøve i svømming på 4. trinn er at flere undersøkelser peker i retning av at det er behov for å styrke svømmeopplæringen i Norge.

Som svar på oppdragsbrevet har vi redegjort for

- to alternative forslag til innhold og gjennomføring av en ferdighetsprøve i svømming
- fordeler og ulemper ved de to alternativene

2. VURDERING

2.1. INNSPILL FRA FAGMILJØ

En referansegruppe sammensatt av fagpersoner fra Norges Idrettshøgskole, NTNU, Svømmeforbundet, Livredningsselskapet, FUG, Utdanningsforbundet, Elevorganisasjonen og Bergen omland friluftsråd har gitt innspill på et dialogmøte. Referansegruppen ble

presentert for forslag til to alternative ferdighetsprøver, og det var stor enighet i gruppen at elevinvolvering og tilpasset opplæring måtte ligge til grunn for utformingen av en ferdighetsprøve. En arbeidsgruppe sammensatt av fagpersoner fra NIH og NTNU, leder i Svømmeforbundet og leder i Livredningsselskapet deltok på et dialogmøtet og har i tillegg gitt skriftlige innspill underveis.

2.2. INNHOLD OG GJENNOMFØRING AV EN FERDIGHETSPRØVE I SVØMMING

Kompetansemålene i læreplanen for kroppsøving som omhandler svømming ble endret med virkning fra høsten 2015. Krav til svømmedyktighet ble lagt som kompetansemål etter 4. årstrinn og kompetansemålene vedrørende svømming ble endret i grunnskolen. Bakgrunnen for å justere og konkretisere kompetansemålene var å skape et bedre grunnlag for felles forståelse av hva svømmedyktighet innebærer, i den hensikt å styrke svømmeopplæringen.

2.2.1. FORMÅLET MED EN FERDIGHETSPRØVE

De to alternative forslagene til svømmeprøve springer ut fra behovet for å sikre at skolens svømmeopplæring er i tråd med læreplanen og sikre at alle elevene skal være svømmedyktige etter 4. årstrinn. Det er viktig å se ferdighetsprøven i sammenheng med tiltak i handlingsplanen som skal bidra til at kommunene jobber systematisk med svømmeopplæringen for barn og unge.

🔍 Mener du det er behov for en obligatorisk ferdighetsprøve i svømming?

✓ JA	✗ NEI	VET IKKE
------	-------	----------

🗨️ LEGG TIL KOMMENTAR

2.2.2. KOMPETANSEMÅL OG KONKRETISERING AV KOMPETANSEMÅLENE SOM UTGANGSPUNKT FOR VURDERING AV ELEVENES SVØMMEDYKTIGHET

De alternative forslagene til ferdighetsprøven tar utgangspunkt i kompetansemålene i svømming på 4. årstrinn:

Mål for opplæringa er at eleven skal kunne

- leike og utføre grunnleggjande øvingar med vasstilvenning som å dykke, flyte, gli, skape framdrift, hoppe uti og orientere seg i vatn
- vere svømmedyktig ved å falle uti på djupt vatn, svømme 100 meter på magen, og undervegs dykke ned og hente ein gjenstand med hendene, stoppe og kvile i 3 minutt (imens flyte på magen, orientere seg, rulle over, flyte på rygg); så svømme 100 meter på rygg og ta seg opp på land
- ferdast trygt i, ved og på vatn og gjere greie for farane, og tilkalle hjelp

Representanter fra Norges Svømmeforbund, Norges Livredningsselskap, Norges

Idrettshøgskole og Landslaget Fysisk Fostring i skolen har på oppdrag fra Utdanningsdirektoratet utarbeidet støttmateriell rettet mot lærere og instruktører i grunnskolen. [1] I støttematerialet er det bl.a. beskrevet ulike testøvelser (heretter kalt øvelser) for vanntilvenning og svømmedyktighet, i tillegg til en progresjon fra å være vanntilvent til å være svømmedyktig. Disse testøvelsene er utarbeidet på bakgrunn av de nye kompetansemålene i læreplanen, og sammen med kompetansemålene er de ment å være utgangspunkt for egenvurdering og til å kartlegge og vurdere elevenes læringsutbytte.

Øvelsene i svømmedyktig er lagt til grunn i forslag til ferdighetsprøve alternativ 1. Øvelsene i vanntilvenning og svømmedyktighet er lagt til grunn i forslag til ferdighetsprøve alternativ 2.

Øvelser for vanntilvenning:

- Vanntilvent: Eleven skal kunne frakte en gjenstand som ligger i vannflaten, for eksempel et svømmebrett gjennom bevegelser med armene, men uten å berøre det. Eleven må frakte brettet minst 5 meter uten å berøre det.
- Vanntilvent: Eleven står på grunt vann og trekker pusten, dykker helt under vann, puster (bobler) ut luft gjennom nese og/eller munn, kommer opp og trekker pust, dykker ned og gjentar øvelsen tre ganger.
- Dykke: Eleven skal kunne kombinere det å hoppe fra bassengkant/brygge – dykke – orientere seg under vann – hente gjenstander til overflaten
- Flyte: Eleven skal kunne flyte på magen og på ryggen (helst med armen strukket over hodet) i minst 15 sekunder på hver side.

Øvelser for svømmedyktig:

- Gli: Eleven skal kunne kombinere aktivitetene hoppe – flyte opp – innta linjeholdning på magen i vannflaten – gjøre kråkebeinspark med armene strukket frem – dreie over på ryggen – gjøre beinspark i linjeholdning og puste.
- Fremdrift: Eleven skal kunne stupe uti på dypt vann – svømme 12,5 m på magen – skifte retning – svømme 2-3 m mot startstedet – stoppe – flyte i 30 sekunder – svømme på ryggen tilbake til utgangspunktet.
- Fremdrift: Eleven skal kunne falle uti på dypt vann. Svøm 100 m på magen og underveis dykke ned og hente en gjenstand med hendene. Stopp og hvil (flyt på magen, rull over, flyt på rygg) samlet i tre minutter. Svøm deretter 100 m på rygg og ta seg opp på land.

2.2.3. TO ALTERNATIVE FORSLAG TIL INNHOLD OG GJENNOMFØRING AV FERDIGHETSPRØVE

2.2.3.1. Alternativ 1

Alternativ 1 er en ferdighetsprøve som består av øvelsene som er beskrevet som svømmedyktig. Ferdighetsprøven er obligatorisk og gjennomføres i løpet av en time på slutten av 4. årstrinn. Øvelsene for svømmedyktig er en konkretisering av kompetansemålet i læreplanen på 4. trinn, jf avsnitt 2.2.2. Det forutsettes at opplæringen fram mot denne prøven har fulgt en progresjon fra vanntilvent til svømmedyktig, og at den er i tråd med læreplanen og bestemmelsene om underveisvurdering i forskriften, slik det er beskrevet i alternativ 2. Elevene bør få muligheter til å trene på øvelsene frem mot prøvetidspunktet.

Det var enighet i referansegruppa om at en ferdighetsprøve bør være obligatorisk for skolene, med rapportering til skoleeier. En rapport på gruppenivå til skoleeier vil gi et grunnlag for å vurdere kvaliteten på svømmeopplæringen og hvilke tiltak som må settes inn for å følge opp eventuelle utfordringer. Resultatene på ferdighetsprøven vil gi skoleeier og skoleleder informasjon om i hvilken grad elevene er svømmedyktige, og skoleeier og skolene skal bruke resultatene til å følge opp elever som trenger forsterket opplæring.

Selv med tett oppfølging og god progresjon vil noen elever ha problemer med å gjennomføre ferdighetsprøven. Det kan også være lite hensiktsmessig å gjennomføre en obligatorisk prøve for elever som av ulike grunner ikke har deltatt i svømmeopplæringen i løpet av året. Med alternativ 1 må skoleeier derfor ta høyde for at den grunnleggende svømmeopplæringen ikke avsluttes etter 4. årstrinn, men forsetter i starten av 5. årstrinn og fortsetter til elevene er svømmedyktige. Kompetansemålene i svømming viser en progresjon fra å være svømmedyktig på 4. årstrinn til å utføre grunnleggende teknikker i svømming på 7. årstrinn, noe som gir skolene muligheter til å gi elevene den tiden de trenger. Dette vil være i tråd med opplæringslovens § 1-3 første ledd: «Opplæringa skal tilpassast evnene og føresetnadene hjå den enkelte eleven (...). Her vil det være snakk om riktig mengdetrening og progresjon, slik støttematerialet i svømming anbefaler.

Direktoratet anbefaler ikke at elever som ikke er svømmedyktige etter 4. årstrinn skal måtte ta ferdighetsprøven om igjen, men at oppfølgingen av disse elevene gjennomføres innenfor rammen av tilpasset opplæring.

En obligatorisk ferdighetsprøve, slik alternativ 1 skisserer vil kunne hjemles i forskrift til opplæringsloven § 2-4: «Elevar skal delta i prøver, utvalsprøver og andre undersøkingar fastsette av departemenet. Skoleeigaren skal sørge for at dette blir gjennomført.» I siste avsnitt står det at «...Departementet fastset nærmare reglar for gjennomføring av prøvene.»

Direktoratet anbefaler at det følger en forklaring på innholdet og gjennomføringen av den obligatoriske prøven og eksempler på hvordan skolene og skoleeier kan følge opp resultatene. Denne informasjonen bør stå i støttematerialet for lærere og instruktører i grunnskolen.

2.2.3.2. Alternativ 2

Alternativ 2 skisserer hvordan en ferdighetsprøve kan gjennomføres som en del av undervisningen. I motsetning til alternativ 1 er ikke alternativ 2 obligatorisk å gjennomføre i løpet av en time på slutten av 4. trinn, men elevene kan vise delferdigheter i løpet av 1.-4. årstrinn uten å måtte gjennomføre en formalisert prøve. Ferdighetsprøven består av øvelsene som er beskrevet som vanntilvenning og svømmedyktig, jf avsnitt 2.2.2. Progresjonen fra vanntilvenning til svømmedyktig er et godt utgangspunkt for å tilpasse opplæringen til elevenes forutsetninger og drøfte med elever og foresatte underveis hvordan den enkelte elev kan nå målene. I den grunnleggende svømmeopplæringen er det viktig å skape et grunnlag for at elevene skal bli trygge i vann og oppleve mestring og positive erfaringer i vannet. Fagpersoner understreker at den første grunnleggende svømmeundervisningen bør gjennomføres så tidlig som mulig. Ved å kartlegge elevenes svømmedyktighet gjennom lek i basseng, vil lærer i samarbeid med skoleleder og skoleeier tidligst mulig i opplæringsløpet kunne planlegge opplæring i svømming på bakgrunn av kunnskap om elevenes ferdigheter.

Alternativ 2 kan kombineres med delprøver underveis, basert på øvelsene i vanntilvenning og svømmedyktig. Øvelsene angir både en progresjon og kan gi en pekepinn på elevenes kompetanse og hva de må øve mer på for å utvikle sin kompetanse. For å sikre oppfølging av resultatene bør skoleeier og skolen utarbeide planer og rutiner for å utveksle informasjon om resultater og ressursbehov for å følge utviklingen av elevenes svømmeferdigheter.

I dette alternative legges det opp til at skolene ved hjelp av øvelsene for vanntilvenning og svømmedyktig følger elevenes utvikling og setter inn nødvendige tiltak underveis. En elev må for eksempel mestre øvelsene i vanntilvent før de øver på dykking, og mestre dykking før de øver på å flyte. Disse øvelsene angir både en progresjon og vil være en hjelp når læreren skal kartlegge nåværende ferdigheter. Elever som av ulike grunner ikke får deltatt i

svømmeopplæringen eller ikke har forventet utvikling, vil trenge forsterket opplæring i perioder ut ifra kartlagte behov.

Direktoratet anbefaler ikke at delprøvene gjøres obligatorisk, men at de tilbys skolene som et verktøy for å bidra til å oppfylle forskriftens krav til underveisvurdering.

En ferdighetsprøve, slik alternativ 2 skisserer vil kunne hjemles i forskrift til opplæringslovens § 2-2: Skoleeigaren skal medverke til å etablere administrative system og å innhente statistiske og andre opplysningar som trengst for å vurdere tilstanden og utviklinga innafor opplæringa.»

2.2.4. FORDELER OG ULEMPER VED ALTERNATIV 1 OG ALTERNATIV 2

En obligatorisk prøve på slutten av året vil gi skoleeier sterk oppfordring om å legge til rette for tilstrekkelig opplæring fram mot prøvetidspunktet. Får elevene en opplæring i tråd med bestemmelsene om vurdering i forskriften, med kontinuerlig tilbakemeldinger og oppfølging underveis, vil forhåpentligvis de fleste elevene være svømmedyktige når prøven gjennomføres ved slutten av 4. årstrinn.

Da endringen av kompetansemålene i svømming var ute på høring, ga mange høringsinstanser uttrykk for bekymring over skoleeiers manglende prioriteringer og tilrettelegging for svømmeopplæring og manglende svømmefaglig kompetanse hos lærerne. Det er derfor viktig at vi tar høyde for at det kan ta noe tid å sikre økt tilgjengelig bassengkapasitet og nok kvalifisert bemanning. Utdanningsdirektoratets kartlegging viser at i mange kommuner får elevene grunnleggende svømmeopplæring kun et begrenset antall timer på 4. trinn. En obligatorisk ferdighetsprøve på slutten av 4. årstrinn vil trolig være mulig å gjennomføre for alle kommuner, og på den måten vil skoleeier skaffe seg oversikt over svømmeferdighetene til alle 10-åringene.

En test i svømming kan imidlertid forsterke en vurderingspraksis som skaper negativt prøvepress og som ikke er ønskelig. Resultatene fra en obligatorisk prøve vil synliggjøre hvilke elever som ikke er svømmedyktige, noe som kan være stigmatiserende. Det har vært en utbredt praksis i kroppsøvingsfaget å benytte tester. Det er stadig innlegg i media om elever som mister motivasjonen og gruer seg til gymtimene pga omfattende testing. I veiledning til læreplan i kroppsøving har Utdanningsdirektoratet tematisert at utstrakt bruk av fysiske og tekniske tester ikke er en praksis som er i tråd med læreplan og forskrift.

Det kan være elever som ikke har eller kan få tilfredsstillende utbytte av den ordinære svømmeopplæringen. Kravet om at elevene skal gjennomføre en obligatorisk prøve og være svømmedyktige på slutten av 4. årstrinn kan derfor for enkelte elever utløse krav om spesialundervisning. Dersom det ikke lar seg gjøre å bli svømmedyktig innenfor ordinær opplæring, kan spesialundervisningen ivareta mulighetene elevene har til å nå målet.

Alle deltakerne i referansegruppa ga uttrykk for at alternativ 2 gir læreren større muligheter til å involvere elevene underveis og tilpasse opplæringen. Gjennomføringen av en ferdighetsprøve som en del av undervisningen vil i større grad sikre en kontinuitet i opplæringen og jevnlig tilbakemeldinger om hva elevene trenger å øve mer på, noe som både ivaretar oppfølgingen av elever som allerede kan svømme og elever som trenger tilpasset opplæring. Når vanntilvenning blir en del av opplæring av svømmeferdighet, vil det gi et sterkere signal om at elevene bør få den tiden de trenger til både å bli trygge i vannet og svømmedyktige. Det kan være store forskjeller i elevenes utgangspunkt for svømmeopplæring. Noen trenger hjelp for å komme ut i vannet, mens andre stuper uti. Enkelte elever liker best å stå på grunt vann, mens andre flyter både på mage og rygg. Forventninger om at skolen skal ta hensyn til elevenes ferdigheter, vil gjøre overgangen fra svømming i barnehagen til svømmeopplæring i skolen smidigere.

Alternativ 2 er en utdyping av sentrale bestemmelser som allerede gjelder for opplæringen i svømming, men forslaget inneholder i tillegg detaljerte beskrivelser av øvelser som viser progresjon fra vanntilvenning til svømmedyktig. Direktoratets forslag om å kombinere alternativ 2 med delprøver underveis, kan i større grad tydeliggjøre den avgjørende betydningen skoleeier har for at kravene i opplæringsloven og forskrift blir oppfylte.

Alternativ 1 gir skoleeier informasjon om svømmeferdigheten i kommunen i løpet av kort tid. Resultatene fra den obligatoriske ferdighetsprøven vil synliggjøre behov for tiltak for å styrke svømmeopplæringen og om skolens svømmeopplæring er i tråd med læreplanen.

Alternativ 2 vil være mer krevende å gjennomføre for en del kommuner, men på sikt og i forbindelse med tiltak i handlingsplanen vil denne større grad sikre kvalitet i svømmeopplæringen.

🔍 Støtter du alternativ 1 eller alternativ 2?

VELG ETT ALTERNATIV

- Alternativ 1
- Alternativ 2

🗨️ LEGG TIL KOMMENTAR

3. FORANKRING OG FORVENTEDE REAKSJONER

Utdanningsdirektoratet nedsatte en arbeidsgruppe med fagpersoner fra Norges Idrettshøgskole, NTNU, Svømmeforbundet og Livredningsselskapet. Tidlig i arbeidet ønsket vi innspill på ferdighetsprøven og handlingsplanen. Det ble arrangert en workshop hvor forskjellige organisasjoner deltok.

I arbeidet med ferdighetsprøven har spesielt svømmeforbundet og livredningsselskapet gitt skriftlige innspill underveis. Avdeling for vurdering 2 har hatt ansvar for å skrive notatet om ferdighetsprøve i svømming.

Vi antar at innretningen på vårt forslag til ferdighetsprøve sammen med handlingsplanen ikke vil skape negative reaksjoner. Krav om svømmedyktighet på 4. årstrinn har vært et kompetansemål siden KL06, men en presisering og økt oppmerksomhet rundt kravet vil kunne føre til bekymringsmelding fra skoleeiere om manglende ressurser.

Skoleeiere og skoler som allerede har en opplæring i tråd med læreplanen, uavhengig av en ferdighetsprøve, kan oppleve de skjerpede kravene som en mistillit til lærerprofesjonen.

En eventuell implementering av ferdighetsprøve bør ses i sammenheng med tiltakene i handlingsplanen i svømming.

Vennlig hilsen

Kirsti Aandstad Hettasch
avdelingsdirektør

Anne Husby
seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent.

FOTNOTER

1. Svømme- og livredningsopplæring. Støttmateriell for lærere og instruktører i grunnskolen (2015)

VEDLEGG:

 [Høringsliste svømming.docx](#)

LAGRE OG SEND INN

 LAGRE UTKAST

VIDERESEND

» [Om direktoratet](#) | » [Kontaktinformasjon](#) | » [Tlf: 23 30 12 00](#) | » post@utdanningsdirektoratet.no
| » [Bruk av informasjonskapsler](#)

Ansvarlig redaktør: Helge Lund

